

Голас Радзімы

ВЫДААННЕ БЕЛАРУСКАГА
ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ
З СУАЙЧЫННІКАМІ
ЗА РУБЯЖОМ

№ 51 (1109)
Снежань 1969 г.

Год выдання 14-ы

Цана 2 кап.

3 Новым годам!

HAPPY NEW YEAR

BONNE ANNÉE

GLÜCKLICHES NEUJAHR

FELIZ AÑO NUEVO

Яшчэ адзін год адыходзіць у вечнасць, і ў гісторыі застануцца толькі справы людзей. Добрыя і злыя дзеянні. Высакародныя ўчынкi і нікчэмнае здрадніцтва. Светлыя парывы душы і чорная нянавісць. Здабыткі стваральнай працы і горкі плён разбурэння. Гісторыя нічога не выкрасліць. Адно перадасца нашчадкам у прыклад, другое — як перасцярога, каб, кіруючыся розумам і добрымі намерамі, людзі бераглі сваю планету — калыску жыцця.

Год 1969-ы ў памяці чалавецтва застанеца годам вялікіх намаганняў сіл міру. Удзельнікі Нарады намуністычных і рабочых партый у Маскве, Сусветнай асамблеі міру ў Берліне, Сусветнага кангрэсу жанчын у Хельсінкі з усёй рашучасцю пацвердзілі: трывалы мір сёння — не утопія, а дасягальная мэта. Для яе набліжэння нямала зрабіла наша Радзіма — Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік. На XXIV сесіі Генеральнай Асамблеі ААН СССР выступіў з прапановай прыняць «Зварот аб умацаванні міжнароднай бяспекі», заключыць «Навенцыю аб забароне распрацоўкі, вытворчасці і наапаўнення хімічнай і бактэрыялагічнай зброі і яе знішчэнні». Глыбокі водгук атрымала ініцыятыва Савецкага ўрада — склікаць агульнаеўрапейскую нараду па пытаннях бяспекі.

Але памяць людская ніколі не даруе ганебных злачынстваў, якія здзяйсняюцца пад сцягам Штатнаў Амерыкі ў В'етнаме, пад збучвельмі штандарамі міжнароднага с'янiзму на Блізкім Усходзе. Каінавай плямай застанеца на сумленні Амерыкі трагедыя абшчыны Сонгмі, спаленай і расстралянай амерыканскімі салдатамі, таксама як і варварская бамбардзіроўка ізраільскімі агрэсарамі Бейруцкага аэрапорта і мірных паселішчаў арабаў.

Раней ці пазней, але непазбежна прыдзе мір на берагі Суэцкага канала, Іярдана і Меконга, дзе сёння бушуе полымя народнага гнева. За гэты змагаюцца палесцінскія партызаны і воіны Народна-вызваленчай арміі Паўднёвага В'етнама. І людзі добрай волі аднадушна жадаюць: хай год новы прынясе ім доўгачаканую перамогу.

Прыкметныя сляды пакінуў стары год на савецкай зямлі. Ён быў добрым і шчодрым, багатым на песні і спорным на працу, шчаслівым для закаханых, гаспадарлівым для сейбітаў, пленным для пазтаў. Колькі мараў збылося, колькі задум споўнілася! Яго сляды на зямлі беларускай — зорні герояў на грудзях працаўнікоў, зыркае святло ў тысячах вокан новых дамоў, абрысы заводаў і электрастанцый на палескім гарызонце, буйны колас на колішняй багне, шчасце і дастатак пад ножным дахам.

Беларусь сустракае Новы год. Трыццаць першага снежня апоўнач бой Крамлёўскіх курантаў сальцеца ў адну ўрачыстую мелодыю са званам узнятых бакалаў, па традыцыі напоўненых іскрыстым шампанскім. У гарадах і

вёсках людзі ўзімуць тост за радасць і шчасце сваіх блізкіх, за новы росквіт Беларусі. У гэты навагоднюю ноч ёй споўніцца 51 год. Нацыянальнае свята — Дзень утварэння рэспублікі — супадзе са святам навагоднім.

У гэты час сэрцам разам са сваім народам будуць тысячы беларусаў, раскіданых па ўсім свеце. Дзе б ні сустрэкалі Новы год нашы суайчыннікі, пад сузор'ем Вялікай Мядзведзіцы ці Паўднёвага Крыжа, для іх найдаражэйшай у гэты навагоднюю ноч будзе зорка Венера, што ласкава струменіць ціхае святло на іх родны край.

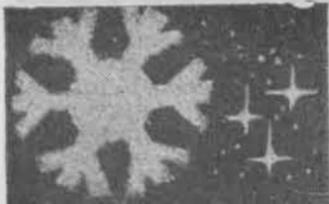
Усім сваім верным сынам і дочкам Радзіма пасылае гарачае матчына прывітанне і жадае ім добра і шчасця пад чужым небам. Чулаў і адыходлівае матчына сэрца, але яно заўсёды бывае справядлівым. Няма ў ім месца для тых беларусаў, якія зганьбілі чыстае імя сваёй маці-Радзімы, здрадзілі свайму народу і разам з чужынцамі — фашыстамі руйнавалі і рабавалі Савецкую Беларусь. Схлусіўшы аднойчы, яны ўжо не могуць спыніцца: паклёпнічаюць на беларускі народ, замоўчваюць яго вялікія набыткі за гады Савецкай улады, не шкадуюць самага светлага і святога.

Але праўду не ўтоіш. Прыязджаюць суайчыннікі ў Беларусь і на ўласныя вочы бачаць новую зямлю і новых людзей. Мы — за такія сувязі з землякамі, бо яны, уражаныя і сагрэтыя славай Радзімы, нясуць яе па ўсім свеце. Хай едуць да нас землякі і ў будучым годзе. Хай прыпадуць грудзямі да роднай зямлі і акропяць яе слязьмі шчырай радасці, а потым возьмуць з сабою жменьну, каб лягчэй жылося там, сярод чужых людзей.

Год 1970-ы для нас знамянальны тым, што ўвесь савецкі народ будзе адзначаць у красавіну 100-годдзе з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна. А ў маі — 25-годдзе з дня перамогі Савецкага Саюза над фашысцкай Германіяй. Чвэрць века мінула з той пары, а мы яшчэ і сёння адчуваем боль і страты ваенных год. Іх адчуваюць і многія нашы суайчыннікі за межамі Беларусі. Часта бывае так: едзе беларус у родную вёску, каб сустрэцца з сябрамі дзяцінства, сваякамі, а сустракае толькі іх прозвішчы, высечаныя на абеліску, што стаіць над брацкай магілай.

Адзначаючы Дзень перамогі, мы зноў будзем звяртацца да людзей зямлі з заклікам: беражыце мір і шчасце сваіх дзяцей!

З надзеяй на трывалы мір на зямлі, на перамогу розуму над безразважнасцю пераступаем мы парог Новага года. Няхай год 1970-ы прынясе шчасце ўсім нашым суайчыннікам — беларусам, рускім, украінцам, палякам, якія не страцілі сыноўняга пачуцця да нашай агульнай маці-Радзімы — Краіны Саветаў, Краіны Леніна.

♦ ФАКТЫ ♦ ЛЮДЗІ ♦ ПАДЗЕІ ♦ ФАКТЫ ♦

ЗОЛАТА, СЕРАБРО, БРОНЗА

На імя дырэктцы Мінскага ордэна Леніна аўтамабільнага завода з ВДНГ СССР прыслана пастанова Галоўнага выстывачнага камітэта аб узнагароджанні прадпрыемства Дыпламам першай ступені, а стваральнікаў МАЗаў — залатымі, сярэбранымі і бронзавымі медалямі. Гэта ўзнагарода за распрацоўку канструкцыі і ўкараненне ў вытворчасць грузавых аўтамабіляў МАЗ-516 і МАЗ-500А. Упершыню ў айчынным аўтамабілебудаванні на МАЗе-516 выкарыстана дадатковая падкатная задняя вось, якая ўступае ў работу пры поўнай нагрузцы машыны. Грузападымальнасць яго пры захаванні ранейшай магутнасці рухавіка ў 180 конскіх сіл даведзена да 14,5 тоны. Максімальная скорасць — 85 кіламетраў у гадзіну. Павы-

шаны грузападымальнасць і скорасныя даныя і ў МАЗа-500А.

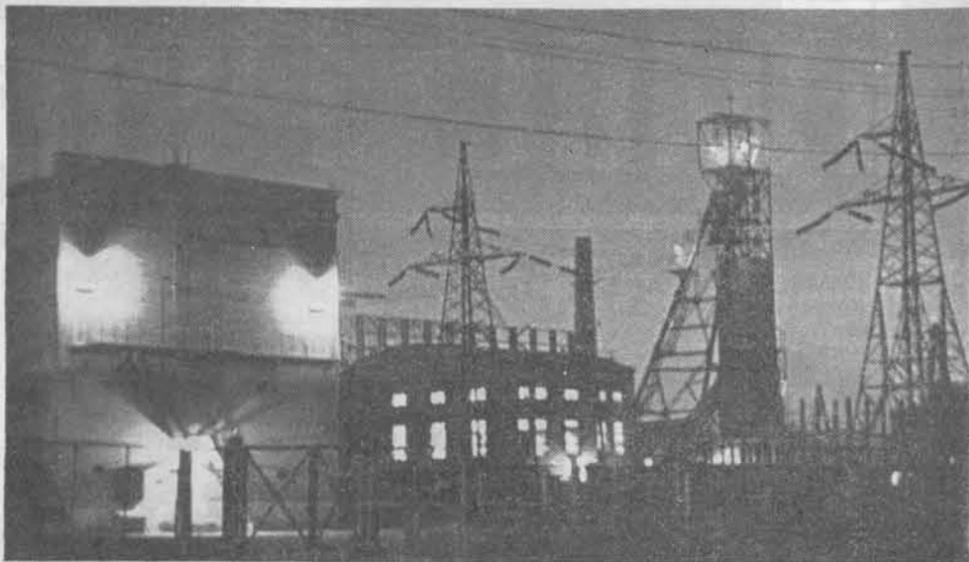
ТРЭЦІ КАЛІЙНЫ — У СТРАІ!

Дзяржаўная камісія падпісала акт аб здачы ў эксплуатацыю першай чаргі Трэцяга салігорскага калійнага камбіната магутнасцю ў 1200 тысяч тон калійных угнаенняў у год. Новая фабрыка ўрадлівасці пачала працаваць на ўраджай. Выданы першыя тоны канцэнтраваных калійных угнаенняў.

НА ЗДЫМКУ: агульны выгляд новабудуўлі.

ТРАКТАР «БЕЛАРУСЬ» НА ПАЛЯХ ПАКІСТАНА

Да прычалаў Карачынскага порта савецкі цеплаход «Хірург Вішнеўскі» даставіў 269 трактараў «Беларусь». Трактары з эмблемай мінскага завода заваёўваюць усё большае прызнанне ў Пакістане. Паводле водгукаў мясцовых спецыялістаў, гэтыя трактары валодаюць высокімі эксплуатацыйнымі якасцямі, выдатна правілі сябе ва ўмовах Пакістана. Вось чаму пакістанская фірма «Фекта» заключыла буйны кантракт з усааюзным аб'яднаннем «Трактараэк-

спарт» на закупку ў Савецкім Саюзе гэтых трактараў, а таксама іншых сельскагаспадарчых машын.

ДЗЕСЯЦТЫСЯЧНЫ ЛІФТ-АўТАМАТ

На магілёўскім заводзе «Строммашына» імя 50-годдзя Вялікага Кастрычніка выраблены дзесяцітысячны ліфт-аўтамат. Ён прызначаецца для ўзводзімага ва Ульянаўску

Мемарыяльнага комплексу Ул. І. Леніна.

Магілёўскія ліфты-аўтматы можна сустрэць у Астанкінскай тэлевышыцы, у Зорным гарадку касманаўтаў, у гасцініцы СЭУ і многіх іншых высокіх будынках Масквы і Ленінграда. Гэтыя пад'ёмныя машыны аснашчаны дзвярыма, якія аўтаматычна зачыняюцца і расчыняюцца. Кабіна ўпрыгожваецца каляровымі

пластыкамі і анадзіраванымі алюмініевымі профілямі.

Цяпер завод выпускае кожны месяц да 220 ліфтаў-аўтаматаў.

ЗАРУБЕЖНЫЯ МАРШРУТЫ БЕЛАРУСКАЙ КНІГІ

«Просім высласць нам кнігу «Структура савецкай інтэлігенцыі», якая хутка павінна выйсці ў вашым выдавецтве».

ПАДЗЕІ ♦ ЛЮДЗІ ♦ ФАКТЫ ♦ ПАДЗЕІ ♦ ЛЮДЗІ ♦ ФАКТЫ ♦

НА СЛУЖБЕ ПРОГРЕССА

В Москве проводятся дни науки союзных республик, посвященные 100-летию со дня рождения В. И. Ленина. Накануне юбилея нашей республики, с 22 по 26 декабря, прошли дни науки Белоруссии.

По просьбе корреспондента Агентства печати Новости президент Академии наук Белорусской ССР Николай БОРИСОВИЧ рассказывает о становлении и развитии науки в республике.

На дореволюционной научной карте страны Белоруссия была белым пятном. Это не преувеличение, а горькая действительность тех лет. Всего одно высшее учебное заведение было открыто царским правительством в белорусском крае, да и то ненадолго. Я говорю о сельскохозяйственном институте в Горках, который вскоре был закрыт.

Станция лекарственных растений под Могилевом, Минская болотная и Белянская сельскохозяйственная опытные станции — вот и все научные учреждения, с которыми пришла Белоруссия к октябрю 1917 года.

Свое летоисчисление белорусская наука ведет с исторических октябрьских дней 1917 года. Ее рождение, становление и развитие связаны с именем В. И. Ленина, с осуществлением на практике мудрой ленинской национальной политики.

Вскоре после революции в Горках был открыт сельскохозяйственный институт, преобразованный затем в сельскохозяйственную академию. В 1921 году в Минске открывается Белорусский государственный университет, создаются высшие учебные заведения в Гомеле, Витебске, Могилеве и других городах. В 1922 году в республике начинает работать Государственный научно-исследовательский институт белорусской культуры.

Важной вехой в научной жизни республики явилось создание 1 января 1929 года Академии наук БССР. Она формировалась в основном за счет местных кадров — выпускников Белорусского государственного университета и других вузов республики. Четырнадцать институтов академии развернули широкий фронт исследовательских работ в области философии и истории, языковедения и литературы, экономики и биологии, химии и геологии.

В предвоенные годы белорусские ученые исследовали ряд важных вопросов использования энергетических и сырьевых ресурсов, внесли вклад в развитие промышленного и сельскохозяйственного производства республики, многое сделали для изучения истории, быта, культуры белорусского народа.

Новый стремительный рост науки в Белоруссии начался после Великой Отечественной войны. Были быстро восстановлены разрушенные оккупантами высшие учебные заведения, научные учреждения, организованы новые, в том числе научно-исследовательские институты мелиорации, механизации и электрификации сельского хозяйства, физики, математики и вычислительной техники, тепло- и массообмена, ядерной энергетики, технической кибернетики.

Неизмеримо расширилась «география» белорусской науки. Ныне научный поиск в республике ведут 28 вузов и 57 отраслевых исследовательских институтов. Отдельные институты Академии наук БССР по некоторым направлениям науки занимают ведущее положение в стране. В системе академии работает более семи тысяч сотрудников.

Характерная особенность белорусской науки, как и советской науки вообще, состоит в том, что она развивается в соответствии с народнохозяйственными запросами, планомерно

взаимодействует с производством. Так, созданные в республике автомобильная и тракторостроение, радиоэлектронная, нефтедобывающая, химическая промышленности во многом определили развитие физико-математических, химических и технических наук.

Ученые Белоруссии плодотворно трудятся на передовых рубежах современной науки. Ряд принципиальных проблем оптики и важных прикладных задач решил, например, Институт физики белорусской академии.

Исследования в области спектроскопии и фотохимии хлорофилла и родственных соединений, разработка методов диагностики плазмы, общей теории распространения электромагнитных и упругих волн в средах с различными видами анизотропии, теоретические работы в нелинейной оптике и квантовой электронике, развитие методов спектрального анализа и внедрение их в народное хозяйство — вот далеко не полный перечень заслуг института.

Большие перспективы у одного из самых молодых наших исследовательских учреждений — Института физики твердого тела и полупроводников. Он занимается изучением новых материалов с особыми физическими свойствами. В институте, в частности, удалось синтезировать целый ряд сверхтвердых веществ.

Дальнейшему развитию промышленного производства и технического прогрессу в республике способствует плодотворная деятельность белорусских ученых в области физико-технических наук. Упорно работают сотрудники ордена Трудового Красного Знамени Института тепло- и массообмена Академии наук БССР над исследованием закономерностей, которые лежат в основе таких процессов, как горение, сушка, выпарка, термическая обработка материалов, создание тепловых двигателей, теплозащита летательных аппаратов.

Интересные задачи решает Институт ядерной энергетики. На основе проведенных в нем теоретических разработок открылась возможность создать энергетические установки с повышенным коэффициентом полезного действия и другими улучшенными характеристиками.

В Белоруссии интенсивно развиваются математика, биология и другие отрасли естествознания. В тесном взаимодействии с ними идет стремительный рост общественных наук. Если, например, до революции история Белоруссии была совершенно не разработана, то теперь она получила глубокое и детальное освещение. Важным итогом исследовательской работы явился двухтомник «История БССР», в котором прослежена жизнь белорусского народа с древнейших времен по настоящее время. Завершается работа над многотомным трудом по истории БССР.

Ученые республики широко осветили такие проблемы, как развитие белорусской дооктябрьской и советской литературы, белорусского устно-поэтического творчества и литературного языка, многие кардинальные вопросы искусствоведения, этнографии, экономики, права.

Белорусские общественеды вносят свой вклад в развитие философской мысли в стране. Особое место среди трудов в этой области занимают исследования философских взглядов В. И. Ленина. В Белоруссии изданы монография «О философских течениях В. И. Ленина», ряд крупных работ, посвященных ленинскому теоретическому наследию.

Пятро ГЛЕБКА

18 снежня 1969 года пасля цяжкай хваробы памёр выдатны беларускі пісьменнік, акадэмік-сакратар аддзялення грамадскіх навук АН БССР, вядомы грамадскі дзеяч, дэпутат Вярхоўнага Савета Беларускай ССР Пятро Федаравіч Глебка.

П. Ф. Глебка нарадзіўся ў 1905 годзе ў вёсцы Вялікая Уса, Уздзенскага раёна, Мінскай вобласці, у сялянскай сям'і. З малых год працаваў у сельскай гаспадарцы, затым быў сакратаром сельсавета. У 1924 годзе паступіў у Мінскі педтэхнікум, пасля вучыўся на педагагічным факультэце Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Скончыўшы яго, працаваў у рэдакцыях газеты «Калгаснік Беларусі» і часопіса «Польмя рэвалюцыі».

У гады Вялікай Айчыннай вайны П. Ф. Глебка працуе ў франтавых газетах Заходняга і Калінінскага франтоў. У 1942 годзе ён уступае ў рады Камуністычнай партыі.

Жанравы дыяпазон творчасці Пятра Глебкі вельмі шырокі — ад невялікага лірычнага верша да эпічнай паэмы і гістарычнай драмы, у якіх глыбока і праўдзіва адлюстраваны важнейшыя падзеі ў жыцці нашай краіны, думы і пачуцці савецкага чалавека.

П. Ф. Глебка шырока вядомы таксама як таленавіты літаратурны крытык і публіцыст, даследчык літаратуры, глыбокі знаўца роднай мовы і фальклору.

На працягу дваццаці пяці гадоў П. Ф. Глебка працаваў у Акадэміі навук БССР. З 1950 года ён — член-карэспандэнт, а з 1957 года — праўдзейны член Акадэміі навук БССР.

Беларускі народ страціў аднаго са сваіх выдатных сыноў, паэта-патрыёта, вучонага, актыўнага грамадскага дзеяча. Светлы вобраз Пятра Федаравіча назаўсёды застаецца ў памяці народа.

Прадукцыя Мінскага завода медыцынскіх прэпаратаў добра вядома лячэбным установам больш як 20 краін свету. Нашы ляркарствы валодаюць выключна высокай якасцю і паспяхова канкуруюць на міжнародных рынках з вырабамі замежных фармацэўтычных фірм.

У гэтым годзе ўжо выкананы заказы на пастаўкі хлортэтрацыкліну і поліглюкіну ў Венг-

рыю, Алжыр, Б'етнам, Йемен, Польшчу, Югаславію, Манголію, Самалі, Камбоджу. Зараз заканчваецца выраб 3,6 тоны хлортэтрацыкліну для Англіі. Сярод атрымальнікаў медпрэпаратаў мінскага прадпрыемства такія дзяржавы, як Францыя, ФРГ, Бельгія, ЧССР, якія здаўна займаюцца вытворчасцю ляркарстваў, з'яўляючыся сусветна прызнанымі экспарцёрамі фармацэўтычных тавараў.

Рабочы і тэхнічны спецыялістаў завода можна сустрэць у многіх краінах, дзе Савецкі Саюз аказвае сяброўскую дапамогу ў стварэнні прамысловасці медпрэпаратаў. Дапамагі мінчане ў асваенні тэхналогіі і пуску вытворчасці на новым заводзе поліглюкіну ў Балгарыі, удзельнічаюць у мантажы і наладцы абсталявання ўзводзімага завода антыбіётыкаў у Індыі, зараз рыхтуюцца да паездкі ў Ірак.

ЭКСПАРТ

РАСЦЕ

Пісьмо, якое пачынаецца гэтымі радкамі, атрымалі нядаўна з Венгрыі ў выдавецтве Акадэміі навук БССР «Навука і тэхніка». Аўтар яго — дырэктар будапешцкага выдавецтва «Кошут» Андар Берэш.

— З падобнымі просьбамі да нас нярэдка звяртаюцца кнігавыдаўцы Венгрыі, Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, ФРГ і іншых краін, — га-

ворыць дырэктар Беларускага акадэмічнага выдавецтва Фадзей Савіцкі. — І мы стараемся па меры магчымасці задавальняць запатрабаванні замежных калег. Штогод на экспарт ідзе больш 80 працэнтаў назваў кніг выдавецтва «Навука і тэхніка».

250 ЭТАЛОНАЎ

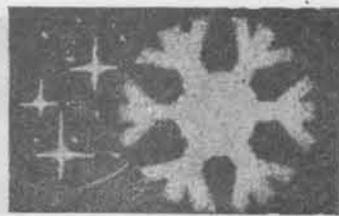
Трыкатажныя вырабы мастацкага вязання, сукенкі і кофты, аформле-

ныя вышыўкай, розныя сувеніры з дрэва, металу з чаканкай, пластыку і бяросты, прыгожыя элегантныя ўпрыгожанні для жанчын — усё гэта было прадстаўлена на разгляд мастацкага савета Міністэрства мясцовай прамысловасці БССР. 250 эталонаў атрымалі пачэўку ў жыццё і ў пачатку 1970 года з'явіцца на прылаўках магазінаў.

У зборачным цэху Гомельскага завода вымяральных прыбораў.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

Гэты здымак зроблены ў адной з лабараторый політэхнічнага інстытута. Прафесар Р. ПАСПЕЛАЎ і аспірант В. ВАРАНІЦКІ ля дынамічнай мадэлі электрычнай сістэмы.

Кранаўшык Пхоўскага рачнога порта, дэпутат Мазырскага Савета Сяргей ДЗЕНГУБЕНКА.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

Землякі з Вулькі-Аброўскай

— Паездзеш у вёску. Сам выбірай, якую. Напішаш пра людзей, пра тое новае, што стала характэрным у жыцці сялян, — так сказаў мне рэдактар, уручаючы камандзіроўку.

І вось я крочу па вячэрняй вуліцы вёскі Вулька-Аброўскай. На памяць прыходзяць словы калгаснага бухгалтара Уладзіміра Куцко: «Сёння ў нашай вёсцы больш тэлевізійных антэн, чым калісьці было домаў».

...Тут, у Вульцы-Аброўскай, прайшло ўсё жыццё Сцяпана Куцко. Юнаком працаваў на пана, а калгас арганізаваўся — будаўніком стаў. Ведаючы у вёсцы яго як добрага цесляра. Доўгі час Сцяпан узначальваў калгасную будаўнічую брыгаду. А зараз на пенсіі.

Жонка Сцяпана таксама пенсіянерка. Жывуць старыя ў дастатку, зрэдку ўспамінаючы мінулае.

— Калі я вярнуўся з фронту, — расказвае Куцко, — сустрэла жонка мяне ля зямлянкі, заплакала. Не бядуй, кажу ёй. Памалу абжывёмся, пабудуемся.

Вулька-Аброўскай, якую фашысты спалілі амаль да ічэнту, уваскрэсла на папалішчах. Сцяпан жыве цяпер у доме з шасці пакояў. Разам з ім — сын, калгасны электрык. Другі сын — ляснік, трэці — загадчык вясковага магазіна.

І яшчэ з адным Куцко, Георгіем, калгасным кавалём, давлялося сустрэцца ў вёсцы. Ён расказаў, як дваццацігадовым юнаком адправіўся за акіян:

— Было б што ўспамінаць, а то смех і грэх адзі. Блукалі па той Аргенціне, змерылі ўсю ўдоўж і ўпоперак, пакуль не знайшлі закінугу кавалак зямлі. Нас было чацвёра з Вулькі-Аброўскай, ды яшчэ двое бела-

рускаў, не памятаю ўжо і адкуль. Узляліся дружна за працу. Прыйшла пара ўраджай збіраць — няма чаго з поля звозіць. Кінулі мы гэтую зямлю і падаліся хто куды. Чым толькі не займаўся потым: прыбіральшчыкам у парку, лакеем быў. Перад вайною вярнуўся ў родную вёску. У калгас уступіў, кавалём стаў.

Георгій з горадско расказаў аб сваіх дзеях. Старэйшы сын настаўнічае, дачка — медсястра ў раённай бальніцы. Яшчэ адзін сын заканчвае сярэдняю школу, меншая дачка ў пятым класе. Канчаючы размову, ён парайце мяне:

— А вы наведайце яшчэ Васіля Куцко. З Аргенціны прыехаў у госці на Радзіму. Разам калісьці шчасця шукалі.

— Зайздросчу я Георгію. Жыве ён сярод сваіх людзей. Дома знайшоў шчасце, — гаварыў Васіль. — Мне ж неяк не выйшла вярнуцца, хоць і вельмі хацеў. Не было дня, каб па Радзіме не сумаваў. Жывуць разам са мной у Бузнас-Айрэсе яшчэ два аднавяскоўцы — Уладзімір і Васіль Куцко. Збярэмся, бывае, разам, успамінаем Радзіму. Брат Іван піша, што няма ўжо навокал Вулькі-Аброўскай балота, што на месцы яго — урадлівае поле. Мы не верым. Як ехаў я сюды, Уладзімір і Васіль на казалі: «Ты ўжо абавязкова на балота схадзі, паглядзі сам...» Паглядзеў я — праўду Іван пісаў.

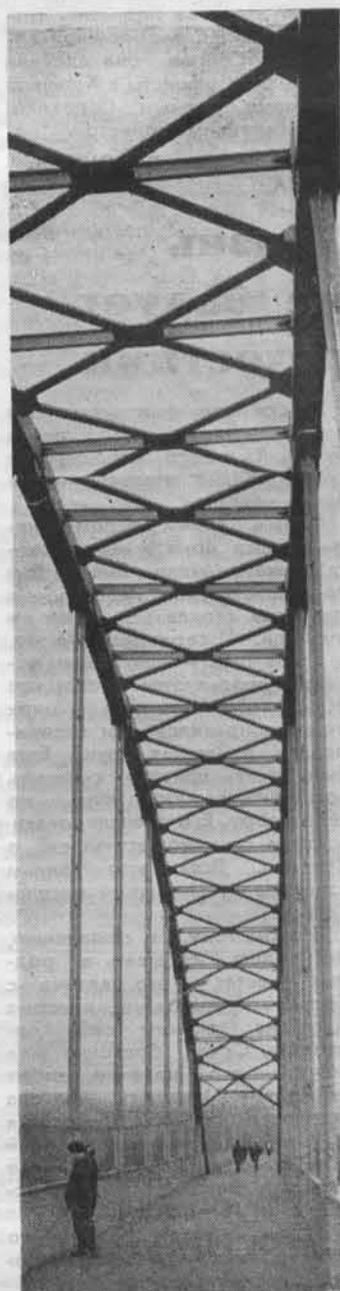
Я слухаў Васіля і ўспомніў размову з трактарыстам Міхаілам Цімашэвічам. Ён гаварыў: «Да нас у вёску дзядзька з Аргенціны прыехаў, сорок гадоў дома не быў. Пайшлі мы з ім на шлюз купацца, а ён аж сваім вачам не верыць, аглядаючы сенажаці. Гэта ж тут, ка-

жа, Міхаська, такое балота было, такая бяздонная багна...»

— Спадзяюся яшчэ раз наведаць Радзіму, — сказаў на развітанне Васіль. — Даражэй яе ў мяне нічога на свеце няма. Тут, у Вульцы-Аброўскай, дзе прайшло дзяцінства, дзе жылі бацькі, сваё жыццё, — самае любімае месца на зямлі.

М. РЫМАЧ.

Івацэвіцкі раён.

Гомель. Мост праз Сож.

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Еще один год уходит в вечность. В памяти человечества он останется годом плодотворной активной деятельности сил мира. «Мир — не утопия, а достижимая цель», — утверждают прогрессивные люди земли. Для приближения этой цели немало сделала наша великая Родина — Союз Советских Социалистических Республик. С надеждой на прочный мир, на победу разума над безумием переступаем мы порог Нового года.

В передовой статье номера мы поздравляем наших читателей с праздником и желаем им успехов, счастья, исполнения всех замыслов и долгих лет жизни.

«ЗЕМЛЯКИ З ВУЛЬКИ-АБРОУСКОЙ» — так называется корреспонденция, помещенная на стр. 3. По-разному сложились судьбы уроженцев этой деревни. Многие ее жители при буржуазной Польше эмигрировали в Аргентину, корчевали там джунгли, брались за любую черную работу, чтобы найти средства к существованию. Некоторые из них вернулись домой, сейчас живут и работают в родном колхозе. Другие так и остались на чужбине, но не теряют духовной связи с родной землей.

Часто приходят к нам в редакцию со всех концов земли письма от земляков с просьбами рассказать о сегодняшнем дне Белоруссии. Многие интересуются родными местами, где прошли когда-то их детство и юность. О жизни современного белорусского села и его людях, росте культурного уровня и благосостояния колхозников рассказывает статья «ВЯСКОВЫЯ ЗАМАЛЁУКІ» [5 стр.].

Еще во время учебы в Белорусском государственном университете Геннадий Буравкин помещал свои стихи в молодежной печати и на страницах многотиражки БГУ. Со студенческой скамьи до сих пор он

стремился и стремится быть вместе с людьми, в гуще событий, у истоков того нового, что каждый день рождается в нашей стране. Он умеет увидеть прекрасное и величественное в обыкновенном и будничном — в этом и есть поэт. От первых стихов, переполненных юношеским задором и энергией, он пришел к глубокому, философски осмысленному пониманию жизни. От корреспондента стеной печати он вырос до корреспондента «Правды». О творчестве Г. Буравкина рассказывает в заметке «МОЙ СУЧАСНИК І СЯБРА» [6 стр.].

Имя белорусского художника М. Савицкого известно далеко за пределами нашей страны. Большое место в творчестве живописца занимает тема войны и героизма советского народа. Еще томясь в Бухенвальде, он мысленно поклялся перед его непокоренными узниками отдать свое искусство разоблачению варваров XX века. Работы Михаила Савицкого выдвинуты на соискание Государственной премии БССР [«ВЕРНАСЦЬ КЛЯТВЕ», 6 стр.].

Новый год — для всех радостный праздник, но это вдвойне праздник, когда встречаешь его в кругу семьи, среди родных и близких людей. Скитания на чужбине в поисках случайного заработка, годы лишения и поисков правильного пути в жизни привели вновь Захара Панасюка на Родину. Обычная судьба для многих белорусов царской России легла в основу рассказа М. Пенкраты «СНЯЖЫНКИ» [8 стр.]. Только на своей родной земле, со своим народом смог он обрести счастье и прямо смотреть жизни в глаза, не тревожась за завтрашний день.

Почтовая марка — это не только знак государственной принадлежности различных видов корреспонденции и не только знак почтовой оплаты. Коллекционер-филателист видит в ней прежде всего произведение искусства, художественную миниатюру. Многие великие люди отдавали свой досуг этому увлекательному делу. Известно, что марки собирали Ф. Энгельс, М. Горький, поэт В. Брюсов, великий физиолог И. Павлов и многие другие. Белоруссия широко представлена на почтовых марках СССР. Этой теме посвящена информация «МАРКА РАСКАЗВАЕ», помещенная на 8 стр.

ШЧОДРЫ СЕЙБІТ

Бадай не знойдзеш у Беларусі чалавека, які не ведаў бы песні «Ручнікі». Тысячы людзей удзячны яе аўтару — самадзейнаму кампазітару, выкладчыку ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга Полацкага педагогічнага вучылішча імя Скарыны Мікалаю Пятрэнку.

Больш двухсот музыкальных твораў падарыў народу самадзейны кампазітар. Сотні выпускнікоў вучылішча прывітаюць юнай змене любові да роднага краю, любові, якую пасяў у іх сэрцах ічодры сейбіт-педагог.

Нядаўна М. Пятрэнку споўнілася 50 год. Грамадскасць Полацка сардэчна павіншавала свайго земляка з юбілеем.

МИР ТЕБЕ, ДОРОГАЯ ЗЕМЛЯ!

Накануне Нового года наша редакция распространила среди читателей анкету. В ней, в частности, мы спрашивали:

«Каким был для Вас год уходящий? Внес ли он какие-либо изменения в Вашу жизнь?»

Расскажите об интересных встречах, событиях, имевших место в 1969 году.

Побывали ли Вы в прошлом году в родных местах? Что бы Вы хотели пожелать Вашей Родине, ее народу, родным и близким в будущем году!»

Редакция уже получила много ответов на вопросы анкеты. В своих письмах читатели рассказывают о наиболее ярких событиях минувшего года, делятся планами на будущее и шлют Родине наилучшие пожелания.

По-разному прошел для наших земляков 1969 год. Для одних он был годом трудным и невеселым, для других — счастливым, радостным, незабываемым. Примечательно, что понятия «счастливый» и «несчастливый», как правило, связаны с тем, удалось съездить на Родину или нет. Самым светлым праздником

называют свое посещение СССР супруги Дубатовка, С. Ермакович, Л. Андросова и другие. Отмечая быстрое развитие промышленности и сельского хозяйства, растущий уровень жизни советских людей, их спокойствие и уверенность в завтрашнем дне, высокую культуру и сердечность, земляки искренне радуются успехам своей Родины.

Те, кто побывал в СССР, к самым ярким впечатлениям года относят посещение Москвы, Ленинграда или Минска, встречи с родными и друзьями. Но и у тех, кто не смог приехать в Советский Союз, тоже были радости. К некоторым приезжали родственники из СССР. Другие встречались с земляками на приемах в консульствах, с советскими моряками или артистами. И каждая такая встреча оставалась яркой страничкой в памяти человека, оторванного от Родины.

По-разному живут наши читатели. Некоторые из них, являясь членами патриотических организаций, часто общаются друг с другом, говорят на родном языке, вместе отмечают праздники своей Родины.

Другие заброшены в деревушки, на фермы, где о родной стороне напоминают лишь книга, газета или радио. Но и они не забыли ни своей земли, ни языка.

Нет ни одного письма, где бы с тревогой и надеждой не говорилось о мире. В эти дни, когда миллионы людей гневно осуждают кровавую расправу над жителями вьетнамской деревни Сонгми, земляки пишут о позоре, которым покрыла себя американская нация, рассказывают о том, как вместе с прогрессивными людьми Соединенных Штатов они участвуют в демонстрациях протеста против войны во Вьетнаме.

Желая Родине прочного мира, наши друзья из Чикаго пишут: «Помните, дорогие братья и сестры, от ваших достижений зависит будущее человечества».

Все письма, которые мы получили к Новому году, дышат искренней и трогательной любовью к родной стране. Мы благодарим земляков, приславших новогодние поздравления, и, в свою очередь, желаем им счастья, исполнения всех замыслов и долгих лет жизни.

Праздничные огни заливают улицы и площади белорусских городов. На наших снимках: Минск, Бобруйск и Слуцк.

Фото В. ДУБИНКО.

Самый светлый праздник

Прошлый год был удивительно счастливым для меня и для моей жены Ольги Антоновны. Счастье наше началось 26 мая, когда мы сели на теплоход «Александр Пушкин» и отправились через океан поклониться родным местам. Больше двух месяцев общались мы с советскими людьми, говорили только на родном языке, дышали воздухом Родины, и это был самый светлый праздник в нашей жизни.

Мы своими глазами увидели, какие прекрасные города возвели наши земляки на руинах, оставленных фашистскими варварами, как весела и полна веры в будущее молодежь, как хорошо живут в СССР люди.

Большое впечатление произвело на нас посещение Ленинграда и Минска, теплые встречи в этих городах. Они останутся в нашей памяти до конца жизни.

С большим интересом читаю сейчас в газете роман Арк. Васильева «В час дня, ваше превосходительство». У нас здесь есть бывшие словесцы, которые собирают средства на памятник своему лыковому герою. Думаю, что роман откроет глаза тем, кого они хотят одурачить.

Если бы вы знали, как мы счастливы, что Родина помнит о нас, заброшенных на чужбину! Каждый раз с волнением открываем газету «Голос Радзімы», со страниц которой мы узнаем обо всем, чем живет наш родной народ.

С уважением
Николай ДУБАТОВКА.
Канада.

В городе моей юности

Вместе с дочкой я побывала у родных в Могилеве и в деревне. Моего родного города не узнать: разросся, помоло-

дел, похорошел. Брат и сестра с семьями живут в удобных квартирах. Я искренне удивилась, когда узнала, как дешево стоят в СССР газ, вода, электричество.

От всего сердца желаю Родине еще большего благополучия, радости, счастья. И главное — мира.

Перед Новым годом каждый человек вспоминает год прожитый, строит планы на будущий. Меня переполняют радостные воспоминания. А вот насчет планов трудно сказать — рада бы каждый год приезжать на Родину, но материальные трудности не позволяют.

Спасибо за брошюру «По обе стороны океана». Она очень правдиво рассказывает о чувствах людей, живущих вдали от Родины.

Лидия АНДРОСОВА.
ФРГ.

Не все богаты в богатой Америке

Спешу ответить на вашу анкету, а также поздравить белорусский народ с Новым годом и 51-й годовщиной образования БССР.

Этот праздник мы, старые эмигранты, будем отмечать, как всегда, в белорусском представительстве при ООН. Там нам рассказывают много интересного о жизни нашей Родины, а также показывают кинофильмы, которые надолго остаются в памяти.

Что я могу написать о нашей жизни? Америка, конечно, богатая страна, только не для всех. Пока имеешь работу, много можешь взять в кредит, даже собственный дом приобрести. А если в срок не заплатишь взнос — тебя выбрасывают из этого дома, и все твои прежние взносы достаются фирме вместе с домом.

Из заработной платы высчитывается чуть ли не половина на разные налоги, в том числе и на войну. Американские миллионеры хорошо нажились во время второй мировой войны, теперь наживаются на войне с Вьетнамом. Там сейчас американская армия творит зверства под стать гитлеровским. С вьетнамской деревней Сонгми она сделала то же, что фашисты с Хатынью или моим родным Сорокино.

С искренним приветом
Александр ВОРОНЦОВ.
США.

Жизнь не балует радостями

Не слишком счастливым был для меня уходящий год, да и будущий ничего хорошего не сулит. Жизнь итальянских рабочих нелегка.

Самым ярким воспоминанием остался приезд московского цирка в Милан. Билеты было очень трудно достать, я три раза стояла за ними в очереди. И сердилась на это, и радовалась — вот каким успехом пользуется советское искусство! Миланцам цирк очень понравился, они аплодировали, не жалея рук. Еще было очень приятно смотреть советский детский фильм по телевизору. Его транслировали в связи с кинофестивалем в Венеции. Всех этот фильм взволновал, а я даже расплакалась.

В этом году, к сожалению, не удалось побывать в родных местах — это связано с большими расходами, которых я сейчас не могу себе позволить. Самая большая моя мечта — это, конечно, визит на Родину. Надеюсь, что она осуществится. Помню, когда я приезжала, несколько дней ходила, как во сне. Столько красоты кругом, такие чудесные люди!

Желаю в новом году всего самого лучшего моей дорогой, любимой, святой Родине!

Леонарда МАЛЕЕВА.
Италия.

Буду вспоминать с благодарностью

В 1969 году я был гостем своей многочисленной родни в Советском Союзе, встречался с представителями обществности, очень радушно отнесшимися ко мне, видел Москву, Смоленск, Минск и другие города. Надо ли говорить, что я с благодарностью буду вспоминать этот год!

Почти все мои племянники получили высшее образование, и я всегда был окружен толпой их друзей — умных, любознательных молодых людей, беседы с которыми очень много мне дали. Удивительно сердечны и общительны советские люди. В разговорах они не прячутся в тень, а открыто идут вам навстречу и, как только убедятся в вашей искренности, становятся друзьями.

Вот эти 90 дней на Родине и были величайшим событием в моей жизни в минувшем году.

Семен ЕРМАКОВИЧ.
США.

Против бесчеловечной войны

Поздравляю советский народ с Новым годом и желаю ему дальнейшего процветания и новых успехов в деле защиты мира — одной из главных целей человечества в наши дни.

Прошедший год в США ознаменовался ростом протеста против бесчеловечной войны во Вьетнаме. Большую роль в этом движении сыграли студенты университетов. Всего в демонстрациях протеста, по подсчетам одного из

лидеров движения, принял участие 51 процент населения США.

Сердечный привет от жены.

Д. ТРУШИНСКИЙ.

США.

Год прозрения

Нашей Великой Родине и всему ее славному народу шлем поздравления с Новым годом и 51-й годовщиной Белорусской Советской Социалистической Республики. Желаем ей дальнейших успехов во всех отраслях жизни и прочного мира. Помните, дорогие братья и сестры, от ваших достижений зависит будущее человечества.

Минувший год был годом прозрения и активности молодежи. Несмотря на все преграды, новое поколение научилось думать и действовать. 29 миллионов черных граждан восстают, требуя равноправия. Борьба разрастается.

В 1969 году нас посетили три группы советских туристов, а во время празднования 52-й годовщины Великой Октябрьской революции нас очаровала Людмила Зыкина. Как и в прежние годы, многие наши земляки ездят на Родину по туристским путевкам и проводят близких. Все возвращаются в восторге от виденного. Многие побывали в СССР по два-три раза и собираются снова. Больше всего их поражает невероятно быстрое развитие индустрии.

В связи со 100-летием со дня рождения Владимира Ильича Ленина все прогрессивные организации города Чикаго проведут специальные собрания, посвященные этому событию. Собрания пройдут сначала по районам, а потом будет общегородское.

С сердечным товарищеским приветом
председатель клуба старожил им. Гагарина
С. САЛЬВОНЧИК,
секретарь А. ХАРБИН,
председатель общества «Друзья русского голоса»
П. КОЗАК,
секретарь Г. ШАРАК.
г. Чикаго, США.

«Мне хочацца ведаць, як жывуць людзі на маёй Радзіме, што новае ў калгасах, ці асушаныя балоты, што каля Займішча... Напішыце пра гэта ў «Голасе Радзімы».

З п'сьма Іосіфа ТРАФІМОВІЧА, ЗША.

Бярозкі і дзеці

Я саджуся ў аўтобус, што ідзе з Мастоў у Слонім. Аўтобус шпарка выбягае з горада, мінае Нёман. Рака яшчэ не замерзла — па цёмнай вадзе ляніва пльывуць камкі лёду і снегу. За Нёманам — лес. Абাপал дарогі маўкліва стаяць зацяршаныя снегам сосны. Зрэдку да іх цягнуцца адзіночкі след. Туды, у гушчар, хадзіў, відаць, паліўнічы або той, хто шукаў да навагодняга свята прыгожую ёлку...

Лес скончыўся. Поле. Белья прыгоркі, ветрам аголеная ад снегу шэрая ралля. Уздоўж поля крочаць высокія апоры электраперадач, трымаючы ў сталёвых руках павуцінне правадоў. А за імі ў далечыні коціцца трактар — спяшаецца, напэўна, у тую вёску, што рассыпала свае хаты на гарызонце.

Хораша так ехаць. Радасна глядзець на цёмны лес, на белае поле, бо гэтыя малючкі зусім новыя — сапраўдная зіма толькі пачалася. А тут зноў лясок. Каля дарогі, быццам дзяўчаты ў святочным карагодзе, сабраліся белыя бярозкі. Стаяць яны не нагоўпам, не дзе якой прыдзецца, а роўненькімі радамі. Добра зрабіў той, хто дадумаўся пасадзіць гэтыя дрэўцы дзеля карысці і хараства.

Раптам са сцэжкі, што схавалася між бярозак, на дарогу выбягае дзетвара. Дзяўчынікі з расчыранымі шчокамі, хлопчкі ў збітых набок шапках махаюць рукамі, школьнымі партфелямі. Пасажыры ўсміхаюцца, вадзіцель спыняе аўтобус. Дзеці шумліва скачучы ў машыну. Аўтобус едзе далей, а яны смяюцца, гамоняць. Жанчына, якая сядзіць побач са мной і аспярожна трымае на каленях сумку з ёлачным цацкамі, гаворыць:

— А добра, што цяпер шафёры падвоззяць бясплатна ў аўтобусах дзяцей у школу. Дзе б на дарозе ні сустраліся вучні — вадзіцель возьме іх, падвезе, куды скажучы.

Паўна ж добра. Дзеці, так і не сцішыўшыся, з гоманам і смехам падыходзяць да шафёра, просяць:

— Дзядзечка, нам тут выходзіць. Аўтобус спыняецца.

— Дзякуй, дзядзечка! Мы пайшлі.

— Бяжыце, вераб'і малыя, бяжыце, — пяшчотна адказвае ім вадзіцель.

І зноў за вокнамі мільгаюць бярозкі ў белых сукенках, модніцы-рабіны, сасонкі. Зіхаціць на сонцы малады снег. Хочацца ехаць доўга-доўга...

Вечар

Але вось і Малькавічы.

Па вуліцы снуюць аўтамашыны, праносяцца, лапочучы, трактары. Стары калгаснік засунуў за пояс сякеру і нясе ёлку, з магазіна выбягаюць дзяўчаты — няма на іх зімы! — у кароценькіх спаднічках. Церушыць снег.

Ля канторы тутэйшага калгаса «Зара камунізма» сустракаю старшыню Віктара Пратаковіча. Знаёмлюся з ім, гавару, чаго завітаў у калгас.

— З Амерыкі п'сьмо? — здзіўляецца ён. — Наш зямляк роднымі мясцінамі цікавіцца? Ну, абавязкова трэба напісаць старому.

Старшыня прануе:

— З'ездзім у Чарлэнку да настаўніка Пятра Адамовіча — унука Іосіфа Трафімовіча. Але не. Лепш, бадай, за-

**Выконваем
просьбы
землякоў**

ВЯСКОВЫЯ ЗАМАЛЁЎКІ

глянуць спачатку ў Рыбалавічы. Там адзін стары павінен помніць, як калісьці ў Амерыку ехалі.

Едзем. Наступае вячэрні змрок. У дамах запальваюцца электрычныя агні. Я люблю гэтыя агні, бо яны нававаюць думкі аб ціхім вясковым вечары: скончана дзённая праца, у печы весела гараць сухія паленні, а гаспадыня кладзе на стол духмяны хлеб... Павячэраўшы, людзі слухаюць музыку або вядуць павольную гутарку пра час цяперашні і час даўнейшы.

— Вось тут жыве стары Манцавіч, — паказвае старшыня.

Павел Пятровіч Манцавіч, чалавек гадоў сямідзесяці з вясёлым позіркам і пасівелымі валасамі, гасцінна запрашае садзіцца. Ён — былы партызан, потым калгасны брыгадзір. Апошнія гады, калі стала менш сіл, працаваў вартаўніком. Зараз пенсіянер. Камуніст.

— Культурна час са сваёй старой праводзім, — жартуе ён. — Тэлевізар нядаўна купілі — кожны вечар глядзім.

Даведаўшыся пра п'сьмо са Злучаных Штатаў, гаворыць:

— Помню, як Трафімовіч з Займішча паехаў у Амерыку. Бяда пагнала чалавека на край свету. Ні хлеба тады не мелі, ні зямлі. Жылі ў курных хатах, чытаць-пісаць не ўмелі. У Шчары толькі адна царкоўна-прыходская школа была, ды і ў тую хадзілі з вёскі двое-трое дзяцей. А цяпер добра жывём. Жывём, як трэба.

Тут старшыня калгаса адзначыў, што зямляк пра балоты пытае.

— Бач ты, і пра балоты помніць, — здзіўліўся Павел Пятровіч. — Праўда, ёсць каля нашых Рыбалавіч і каля Малькавіч вялікае балота Аходнік. Цяпер там ячмень, як гай, вырастае. Скажы, старшыня, колькі гектараў асушылі на Аходніку?

— 270. Там сёлета з кожнага гектара па 25—30 цэнтнераў ячменю нажалі, накапалі па 270 цэнтнераў бульбы.

— І яшчэ напішыце пра балота Астроўкі, што каля Займішча. О, якая там была багна! У той іржавы жывіцы каровы тапіліся. А цяпер суха, хоць у футбол гуляй. Трава расце вялікая, густая. Дзе раней накошвалі воз сена, цяпер вазоў пятнаццаць набіраем. Хай аб гэтым прачытае наш зямляк... І напішыце таксама, што Мікалай, сын коноха Апанаса Касача, настаўнікам стаў, а Любіна дачка Валя — аптэкаркай, а Маргарыта Тарлецкая вучыцца ў Гродна на агранома. Можна ён і не забыўся прозвішчы гэтых людзей? А я напісаў бы ў Амерыку, што вясковыя бабы вельмі моднічаюць і паградскому прыбіраюцца — мне здаецца, аж занадта, і што бялізну не хочучы рукамі мыць — кажуць, машыну падавай...

— Што ты ў жаночых справах разумееш? — перабіла яго жонка Юлія Сямёнаўна.

Павел Пятровіч хавае ў вусах усмешку...

У суседняй вёсцы Чарлэнцы таксама гараць агні. Пятро Адамовіч, унук нашага зямляка, толькі што вярнуўся дамоў. Ён выкладчык фізкультуры ў Галубаўскай сярэдняй школе. Ездзіў у Ваўкавыск купляць для школьнікаў лыжы. Яго жонка Вольга, калгасніца, скончыла ў брыгадзе работу і цяпер

гадуе вячэру. Дзеці — Ваня, Галя і Марына — уселіся перад тэлевізарам. Вольга гаворыць, што не могуць дачакацца чарговага «мульціка» — мультыплікацыйнага фільма.

Муж і жонка расказваюць пра сваю і дзедаву радню: у Нацкаве працуе даяркай Клаўдзія Зубік, Лёнік Мармыш — на мэблявай фабрыцы ў Мастоў. Ва ўсіх родзічаў — поўны дастаток, харошыя сем'і.

— Дзед пісаў з Амерыкі: можа вам што трэба, можа чаго не хапае, — адзначае Вольга. — Мы адказалі: нічога не трэба, жывём у дастатку. А раней, пасля вайны, цяжка даводзілася. Чарлэнку спалілі фашысты, забілі 72 чалавекі. Не пашкадавалі ні малых, ні старых. Бацьку майго расстралялі. Бачылі, які ў нашай вёсцы помнік стаіць?

Мяцеліца

Ноччу паднялася мяцеліца. Вечер гудзеў у прадахах, калыхаў антэны на стрэхах, бразгаў незачыненымі варотамі. Вечер нанёс гурбы снегу на двары і на ганкі, а ранаіцай трохі сціх. Вёска яшчэ больш прыхарашылася. Узрадаваліся дзеці — цяпер ім будзе адкуль з'езджаць на лыжах. Вунь ужо нейчы малыш выйшаў на разведку — упарта стараецца ўзлезці на сумёт і валіцца ў снег па пояс.

Механік Уладзімір Ківер сабраўся падвезці мяне ў Мілявічы — туды, дзе таксама жыве радня Трафімовіча. Пакуль прыдуць механізатары, каб атрымаць ад яго заданне, Уладзімір Фёдаравіч гутарыць са мной.

— Калі б ён вярнуўся з той Амерыкі, то не пазнаў бы сваіх людзей, сваіх вёсак. Усё змянілася, стала інакшым. Як бы гэта растлумачыць? Чалавек раней жыў адзін, чужыя справы і чужая бяда яго не датычылі — цяпер ён жыве ў калектыве і адчувае клопаты калектыву аб сабе. Даўней, бывала, наляціць на селяніна бяда, як

гэта мяцеліца, — што хочаш рабі: маліся, агні, лямантуй, кінь усё і едзь у Амерыку — нікому да цябе справы няма. Сёння ж і зямля, і радасць і бяда — усё агульнае, усё і маё, і наша.

Мяркуюць самі. У Віктара Дзябалава згарэў ад маланкі дом. Калгаснікі сабралі яму грошы, праўленне бясплатна дало яму лесу на зруб, аўтамашыны для перавозкі. Віктар пабудаваў дом лепшы, чым раней быў. А як з хатняй жывёлай? Нашы калгаснікі маюць па дзве каровы, свіней, парасят, а многія і авечак. Але здараецца, што карова падзе. Калгас заўсёды дапаможа чалавеку купіць новую. Для гаспадаркі такі расход невялікі — у нас больш за тысячу галоў буйной рагатай жывёлы. Так што працаўнік заўсёды мае веру ў заўтрашні дзень.

Ды і не адны такія выпадкі паказваюць сілу калектывізму. Важнейшыя справы калгаса вырашаюцца сумесна на сходзе. Я, напрыклад, гэтым днямі выступаў у Малькавічах з расказам аб з'ездзе калгаснікаў у Маскве. Людзі ведаюць усё: колькі гаспадарка атрымала даходу і якія мы купілі машыны, што і дзе будзем сеяць і які ўраджай атрымаем, што змарнавалася ці прапала і хто ў гэтым вінаваты. Можна такое жыццё не разумеюць у Амерыцы? А нашы людзі інакш не могуць жыць.

— Але што ж гэта мы так доўга загаварыліся, — спыхаўся Уладзімір Фёдаравіч. — Паедзем — мяцеліца сціхла.

Хэмінгуэй у Мілявічах

Пасля мяцеліцы выглянула сонца. Механік, умела аб'езджаючы снежныя заносы, накіраваў машыну ў Мілявічы. Мы міналі сельскія магазіны і электрападстанцы, новыя, з густым пабудаванымі дамы, вадакачкі, вялізныя жывёлагадоўчыя фермы. Вось і вёска.

— Скажыце, а дзе жыве Наталля Рахунак?

— Вунь там, трэці дом налева.

Наталля Вікенцеўна няньчыла ўнука. Узрадавалася, пачуўшы пра свайго далёкага сваяка. А потым засу-мавала:

— Цяжка яму без родных і блізкіх. Сумна аднаму. Я б не здолела жыць далёка ад роднай зямлі. Але такі ўжо лёс дае бог чалавеку: ён там адзін, а мы вайну перажылі, перамучыліся, затое цяпер лёгка і добра стала. Перадайце Іосіфу прывітанне і напішыце: мы дачакаліся сапраўднага жыцця...

Помніць, стары Манцавіч сказаў: «У Шчары толькі адна царкоўна-прыходская школа была». Мы сёння заглянем не ў школу — іх многа, а ў Мілявіцкі дом культуры.

Дом калгаснікі пабудавалі вялікі і прыгожы. Глядзельная зала і шырокі кінаэкран. Тут выступаюць калгасныя танцоры, музыканты, спевакі, самадзейныя артысты. Толькі ў харавым гуртку налічваецца 30 калгаснікаў. Выступаюць і прафесіянальныя артысты, якія прыязджаюць з Гродна, Мінска, з Украіны, Расіі.

Няма таго вечара, каб дом культуры пуставаў. Кіно — шэсць разоў на тыдзень, лекцыі аб міжнародным становішчы і на медыцынскія тэмы, вечары адпачынку, танцы, шахматныя турніры.

Есць у доме і бібліятэка, дзе 5 400 тамоў кніг. Колькі ў ёй чытачоў?

— Больш за 650, — адказвае бібліятэкар Агрыпіна Венская. — Калгаснікі, настаўнікі, вучні. Сёлета купілі яшчэ 510 кніг.

Падыходжу да кніжных паліц. Па пацёртых вокладках бачу, што калгаснікі, бацькі і дзяды якіх былі непісьменнымі, цяпер чытаюць Сервантэса, Марка Твэна, Талстога, Фенімора Купера, Гётэ, Міцкевіча. Вось томік з пазмай цудоўнага амерыканскага паэта Лангфела, а вось і Хэмінгуэй... Хэмінгуэй любяць у Мілявічах.

— Напішыце пра ўсё гэта ў Амерыку, — прапануе Агрыпіна Венская. Я выканаў яе і вашу просьбу, далёкі зямляк.

Ул. БЯГУН.

Голас Радзімы

№ 51 (1109)

**ІЛЫЧУ
ПРЫСВЯ-
ЧАЕЦЦА**

«Прыслухоўвайцеся да ўсяго, што гавораць старажылы аб знаходжанні Ул. І. Леніна ў Фінляндыі. Запісвайце усё гэта і напіраўвайце ў адрас рэдакцыі. Не выключана магчымыя атрыманні намі раней невядомых матэрыялаў аб вялікім правадыру рэвалюцыі». З такім заклікам звярнуўся да чытачоў часопіс «Наша жыццё», які выдаецца Рускім культурна-дэмакратычным саюзам у Фінляндыі. Часопіс надрукаваў таксама некалькі нарысаў «Па ленінскіх мясцінах», якія расказваюць аб знаходжанні і дзейнасці Ул. І. Леніна ў гэтай краіне.

Не толькі ў Фінляндыі, але і ў многіх іншых краінах нашы суайчыннікі актыўна рыхтуюцца да 100-годдзя з дня нараджэння Ул. І. Леніна. Вялікую ролю ў гэтай справе адыгрывае і друк. У «Вестнике» — органе Фэдрацыі рускіх канадцаў, — з артыкулам аб вучэнні Леніна выступіў старшыня Кампарты Канады Цім Бак. «Бясконца мілья і дарагія вобразы» — у артыкуле пад такім загаловам бельгійскі часопіс «Советский патриот» расказаў чытачам аб музеі Леніна ва Ульянаўску. А часопіс «Дружба», які выдаецца ў Аўстраліі, апублікаваў успаміны аб Ільічу.

Газеты і часопісы суайчыннікаў паведамляюць аб творчых вечарах, дыспутах, ленінскіх чытаннях, прысвечаных юбілею, якія праходзяць у народных дамах і клубах у Бельгіі, Канадзе, Англіі, Фінляндыі, Аргенціне і іншых краінах. На гэтых вечарах выступаюць не толькі нашы суайчыннікі, але і мясцовая прагрэсіўная інтэлігенцыя. Экспануюцца таксама фотавыстаўкі, дэманструюцца кінафільмы аб Ул. І. Леніну.

П. ФРАЛОУ.

МОЙ СУЧАСНІК І СЯБРА

Мне прыемна, што з гэтым добрым, ужо вядомым паэтам і вельмі ветлівым, простым чалавекам — Генадзем Бураўкіным — мы знаёмы даўно, яшчэ па агульнай нашай «аіпа матэг» — універсітэту.

Я помню яго вершы яшчэ з насценных газет філфака і універсітэцкай шматтыражкі, з першага зборніка, напісанага, як адзначалася ў прадмове, не прафесіянальнымі паэтамі, дзе пад адной вокладкай былі сабраны творы больш чым дваццаці маіх сяброў-студэнтаў. І прыемна, што мне давялося бачыць юначую сцэжку паэта, якая сёння стала шырокай, торнай дарогай у яго жыцці — грамадскім, і творчым. Са студэнцкай бурлівай вясны да сённяшняй сталасці Генадзь імкнуўся і імкнецца быць разам з людзьмі, у гушчы падзей, у рэчышчы таго новага, што нараджаецца ў нас штодня.

Ад першых вершаў, перапоўненых яшчэ хлапечай свавольнасцю, гарэзлівасцю («Вось возьму ў спадарожнікі сонца і на ноч не пушчу за лес»), ён прыйшоў да разважлівасці і філасафічнасці; з карэспандэнта насценнага друку стаў карэспандэнтам «Правды».

Ён вырас на вёсцы, у блакітным азёрным краі — на Полаччыне, і напэўна таму, жывучы сёння ў Мінску, ён так чуйна ловіць песню жаўранка над праспектам, і, відаць, таму

смычок над скрыпкай яму здаецца імкліва ўскінутым бусліным крылом. Ён не губляе жывой сувязі з роднымі мясцінамі, дзе жывуць блізкія яму людзі, — з замілаваннем піша пра полацкую зямлю, пра яе мінуўшчыну і сучаснасць, і многія іншыя — свае і чужыя — гарады не засланілі Генадзю красы таго адзінага для чалавека роднага кутка, дзе нарадзіўся і ўзрос, дзе яго айчына.

Ён умее ўбачыць прыгожае і велічнае ў звычайным і будзённым — у гэтым і ёсць паэт; ён немагаслоўны, добра ведае цану і вагу слова. Слова яго простае, але шчырае, трапнае, і таму верыш яму і тады, калі яно сціплае, і тады, калі высокае і гучнае. Ён умее пранікнуць у таямніцы душы.

У многіх вершах Бураўкіна чуецца водгулле вайны, якое не стала менш злавесным ад хады часу. Вайна кранула яшчэ дзіцячую душу будучага паэта — яму і яго землякам-аднавяскоўцам цудам удалося пазбегчы лёсу закатаваных і спаленых у Хатыні, і таму так страсна гучыць яго голас у абарону міру.

Няхай жа будзе мірным неба над нашай зямлёй у новы і ўсе наступныя гады, няхай будзе шчаслівым новы год для цябе, Генадзь, для тваіх родных і блізкіх! Новых табе ўдач, новых творчых знаходак!

А. МАЖЭЙКА.

3 новага зборніка

Генадзь БУРАЎКІН

БЕЛАРУСІ

У любві да цябе я не раз буду клясціся.
Не таму,
каб ты помніла клятву маю.
Проста, дзе ні пабуду —
ў Смаргоні ці ў Клясціцах, —
Я ўсё болей цябе пазнаю.
Пазнаю цябе юнаю і старажытнаю,
У сюзор'ях агнёў і ў паводках бяроз.
Колькі раз кожным нервам сваім,
кожнай жылкаю
Перажыў я твой мужны і велічны лёс!
Колькі вызнаў і вынес ты, краю мой мілы!..

І сягоння ўспамін твае грудзі пячэ,
Дзе пустыя акопы —
як старыя магілы,
Што сябры закапаць не паспелі яшчэ.
У нябыт
і нядоля і ворагі рынулі...
І цяпер
прыгажэй, даражэй удвая
Ты стаіш, Беларусь,
завадская, зубрыная...
Я — пясчынка твая.
Я — крывінка твая.

ІРЫНА ЕДЗЕ У МІЛАН

Пасля заканчэння дзесяцігодкі Ірына Шыкунова прыехала з Дзяржынска ў Мінск і падала заяву ў кансерваторыю. Яе праслухалі, і, хоць дзяўчына не мела музычнай адукацыі, прынялі на падрыхтоўчае аддзяленне.

У 1964 годзе Ірыну Шыкунову залічваюць у оперны тэатр у стажорскую групу. Спачатку ёй давалі спяваць толькі маленькія партыі, каб прывыкла да вялікай сцэны, да аб'ёмнага гучання аркестра, да залы. Потым даручылі больш сур'ёзныя ролі — Ганначку ў «Брэсцкай крэпасці» Малчанава, Марфачку ў оперы «Алеся» Цікоцкага. Сёлетая маладая салістка выканала некалькі вядучых партыяў.

Зараз Ірына рыхтуе дзве новыя ролі. У оперы «Анна Громава» Яўгена Цікоцкага будзе спяваць партыю галоўнай герані Анны, у оперы «Цвяток радзімы васілька» Юрыя Семянякі — дзяўчынка Машы.

У канцэртным рэпертуары спявачкі шмат песень і рамансаў беларускіх кампазітараў: «Прызнанне» Юрыя Семянякі, «Мая Беларусь» Сяргея Аксаква, «Нарач» Яўгена Глебава, «Вечар» Яўгена Цікоцкага і інш. Вялікай і радаснай падзеяй ў жыцці Ірыны Шыкуновой будзе паездка ў студзені 1970 года на стажыроўку ў Італію.

К. АРЛОВА.

На здымку: І. ШЫКУНОВА ў ролі Марфачкі.

*

Сябрам ківаю галавою,
Развітваюся з бальшаком.
Сцяжынкай вузкай палявою
Спяшу дадому пешаком.
Іду між смолак і званочкаў,
Дзе б'юць крыламі матылі,
І не магу
душу
і вочы
Красой забытай наталіць.
І хоцацца
раскінуць рукі
І моўчкі кінуцца ў траву,
Забывшы болі ўсе і мукі,
Паклаўшы ціш пад галаву.

І ўбачыць зноў,
як
каля хаты
Хаваецца ў дрымотны цені,
Як бацька,
ціхі і вусаты,
Крыху ссутулены
ячмень.
А потым
выбегчы зняцак
Да хаты
з засені бяроз
І на двары
аклікнуць бацьку
І маці,
светлую ад слёз.

ПЕРШЫЯ З ДЫНАСТЫІ

Пад вечар у дзетсадзе —
дзверы насцежэ.
І сыплецца да стомленых
бацькоў.
Крыклівая, шчаслівая
дынастыя
Мурзатых палачан-
нафтавікоў.
І на двары з бацькамі разам
тоўпіцца,
У рукавы ім тулячы насы...
Бялявая дзяўчынка —
у літоўца,
У армяніна —
чарнавокі сын.

У іх ад снежак рукавічкі
вымаклі,
Заледзянелі пальцы
ад вятроў —
І грэюць ручкі будучыя
хімікі
У далонях маляроў
І цесляроў.
Яны яшчэ не ведаюць,
віхрыстыя,
Прывыклія да лялек
і свіскоў,
Што імі
пачынаецца дынастыя
Патомных палачан-
нафтавікоў.

ВЕРНАСЦЬ КЛЯТВЕ

Імя беларускага мастака Міхаіла Савіцкага вядома далёка за межамі нашай краіны. Яго апошнія работы, вылучаныя на атрыманне Дзяржаўнай прэміі БССР, вызначаюцца спеласцю майстэрства, самабытнасцю нацыянальнай жывапіснай формы і арыгінальнасцю вобразнага мыслення аўтара.

У карціне «Хлеб» нас зачароўвае радаснае, святочнае ўспрыянне жыцця. Тут усё здаецца адкрыццём для гледжача — і цана хлеба, і сэнс чалавечай працы, і гордасць за маці-карміцельку — шчодрую нашу зямлю... Тры жанчыны ідуць па заснежанай зямлі і беражліва нясуць каравай хлеба. Колькі ўспамінаў выклікае гэта карціна! Хто з нас не памятае, як маці нетаропка вымала хлеб з пачы і потым горда падала каравай на стол. Свяшчэнным быў каравай хлеба, свяшчэннымі былі і тыя рукі... Так, паэтычна ўсхвалявана і кампазіцыйна проста, можа тварыць толькі сапраўдны мастак.

У раскрыцці сутнасці рабочага чалавека, у адлюстраванні яго працоўнага подзвігу бачыў Савіцкі сваю творчую задачу, ствараючы карціну «Рабочыя». Дзевяць чалавек,

тры трохкутнікі галоў пад трыма спіральнымі скляпеннямі бетону. А замест нейтральнага прасторавага фону на другім плане ўжо жыве справа іх рук — рэзервуары, пралёты і арматура, узнесенныя высока да неба.

Яшчэ пакутуючы ў Бухенвальдзе, мастак у думках пакляўся перад яго няскоранымі вязнямі аддаць сваё мастацтва выкрыццю варвараў дваццатага стагоддзя. Гэтай тэме прысвечана яго карціна «Пакаранне смерцю». На палатне няма фашыстаў. Ёсць толькі пяць заложнікаў — мастацкае ўвасабленне ахвяр нацызму, які ўвесь беларускі народ асудзіў на знішчэнне. І гэта — жывы абвінаваччы прыговор гісторыі. Паказваючы несправядлівы суд над мірнымі жыхарамі або партызанамі, Міхаіл Савіцкі асуджае ворагаў чалавецтва. На тварах асуджаных — і пагарда да катаў, і незламная гордасць няскораных, і непахісная ўпэўненасць у тым, што праўда пераможа.

Мастак настойліва працягвае ісці дарогай пошуку і адкрыццяў.

М. СМІРНОУ.

НА ЗДЫМКУ: ля карціны М. Савіцкага «ПАКАРАННЕ СМЕРЦЮ».

На эцюдах.

Фота М. АМЕЛЬЧАНКІ.

ПОНЕДЕЛИН, понятно, сволочь, — подвел итог Закутный, — да и Снегов того же сорта. Хрен с ними, Андрей Андреевич... Я вам еще одного приговорил, командующего девятнадцатой армией Михаила Федоровича Лукина, бывшего поручика гвардии...

— Это тот, который командантом Москвы одно время был?

— Он самый.

— Если бы он согласился, — с надеждой произнес Власов... — Это было бы здорово! Лукин! Шутка сказать, его вся армия знает...

ГЕНЕРАЛ ЛУКИН

Главным итогом Смоленского сражения тысяча девятьсот сорок первого года, длившегося почти два месяца, было то, что воины Красной Армии, проявив величайшую стойкость, не только выдержали сильный натиск врага, но и нанесли ему чувствительные удары. Сопротивление советских войск заставило немцев резко снизить темп наступления на этом направлении. Был еще один очень нужный в те дни, необходимый итог — Красная Армия доказала, что, хотя враг и силен, но и его можно бить.

В конце июля 1941 года 16-я армия при содействии 20-й отбросила гитлеровцев к Смоленску и овладела северной частью города.

Желая удержать Смоленск в своих руках, немецкое командование подтянуло в этот район свежие дивизии и, нанеся по советским армиям сильные фланговые удары, окружило их. Хотя 16-я и 20-я армии понесли большие потери, все же они с тяжелыми боями прорвали кольцо окружения.

Командующим войсками 16-й армии был в то время генерал-лейтенант Михаил Федорович Лукин.

Подъехав к Ратченской переправе через Днепр, находившейся чуть южнее знаменитой Соловьевской переправы, Михаил Федорович увидел, что здесь происходит нечто невообразимое и уж во всяком случае безусловно недопустимое по понятиям воинской дисциплины. Увидев все это, генерал-лейтенант сам начал наводить порядок.

Он не кричал, как кричали до хрипоты люди, командовавшие переправой, не матюкался, как матюкались усталые, измученные тяжелой работой саперы, почти ежeminутно ремонтировавшие переправу, не хватался за оружие, не грозил расстрелом — он спокойно, даже более спокойно, чем когда-то на учениях, твердым, решительным голосом отдавал правильные, точные, понятные всем приказания.

Спокойствие командующего армией передало другим, энергичнее, разумнее стали поступать командиры, и мало-помалу переправа начала действовать, как и полагалось действовать переправе при отступлении: сначала пропустили раненых, за ними Лукин распорядился пустить легкую артиллерию, потом пошла пехота...

Лукин, довольный тем, что удалось навести порядок, и зная, что этот порядок теперь сломать трудно, направился к своей машине. В это время откуда-то совершенно неожиданно выскочил грузовик и, вихляясь, зигзагами помчался к понтону. Перед бешено мчавшейся машиной все раступались, прыгали, падали. Лукин увидел белое лицо водителя с широко открытыми, остановившимися, неподвижными глазами. Генерал не раз видел таких людей, обезумевших от страха, паникеров, способных ради спасения собственной жизни погубить десятки чужих.

Лукин на ходу вынул револьвер и пошел прямо на машину.

— Стой, негодяй!

Водитель резко крутанул баранку — машину занесло, но она остановилась.

К упавшему Лукину бросились командиры.

— Ничего, ничего, я сам, — попытался подняться Лукин и не смог — ударом колеса правая нога была сломана.

Генералу тут же заковали ногу в лубок, и он из машины наблюдал за переправой. Он не мог не смотреть, как она действовала в этот день, в эти часы. Это было для Лукина самым важным делом.

Гитлеровская армия находилась в зените своей военной мощи. Немецкая группа армий «Юг», нанеся сильный удар нашему Юго-Западному фронту, 19 сентября заняла Киев. С 8 сентября сообщение с Ленинградом, отрезанным с востока группой армий «Север», поддерживалось лишь по Ладожскому озеру и по воздуху, что чрезвычайно осложнило оборону города.

Добившись ощутимых успехов на юго-западном и северо-западном направлениях, гитлеровское командование

«За три с половиной месяца созданы, наконец, предпосылки для того, чтобы посредством мощного удара сокрушить противника еще до наступления зимы. Вся подготовка, насколько это было в человеческих силах, закончена. Начинается последняя, решающая битва этого года». Рейхсканцлер Адольф Гитлер иногда прибегал в своих речах и к патетике. Это тоже в то время производило необходимый эффект.

Вскоре после Смоленского сражения генерал Лукин,

Арк. ВАСИЛЬЕВ

В час дня, ваше превосходительство

История войны совершается главным образом на полях сражений — в окопах, наполненных водой, в стремительном беге танка, в мощном реве пикирующего бомбардировщика, в наступлении и отступлении, в обходе флангов противника справа и слева, во фронтальной атаке пехоты, в грохоте «бога войны», обрабатывающего передний край укреплений врага.

И даже тогда, когда военные сводки сообщают, что «на фронте без перемен», когда все молчит и лишь одни разведчики, стараясь не дышать, подползают к неприятельскому охранению, — все равно совершается история войны, потому что история войны — это прежде всего сумма человеческих поступков, заранее спланированных, обдуманных и неожиданных, мудрых и глупых, храбрых и трусливых — самых разнообразных человеческих поступков.

После войны, когда в руки военных историков попадают тысячи своих и неприятельских документов: приказов, распоряжений, донесений, рапортов, записей разговоров по прямому проводу, шифровок, ведомостей, цифр и карт, когда участники величайших сражений напишут свои воспоминания, созданная поступками людей на полях сражений история, отраженная в той или иной степени в документах, предстает в виде книги: описывается самое главное, самое важное, становится ясной обстановка, которая создавалась на том или ином фронте или на участке такой-то армии, такой-то дивизии или отдельного полка.

И участники сражений начинают понимать свои и чужие ошибки в проведении той или иной операции, свои правильные и неправильные решения.

Короче говоря, все становится более или менее ясно, хотя яростные споры, разногласия о ходе всей войны, о ее переломных моментах, об отдельных операциях и эпизодах не утихают десятки лет.

Обстановка, сложившаяся на трех советских фронтах — Западном, Брянском и Резервном, защищавших дальние подступы к Москве, к концу сентября 1941 года была очень сложной. Было ясно: на фронтах, прикрывающих столицу, положение в высшей степени опасно. Враг, а этот враг имел наименование «группа армий «Центр», под общим командованием фельдмаршала фон Бока оказывая своими превосходящими силами давление на советские армии.

решило свои лучшие силы стянуть на московское направление.

Группа армий «Центр», в которую входили 4-я армия фельдмаршала фон Клюге и 9-я армия генерал-полковника Штрауса, была полковника 4-й танковой армией генерал-полковника Гепнера и двумя армейскими корпусами. На центральное московское направление были возвращены с юга 2-я армия и 2-я танковая армия генерал-полковника Гудериана.

На левом фланге группы армий «Центр» должна была оказывать содействие 3-я танковая армия генерал-полковника Гота. Наступление группы армий «Центр» на Москву поддерживалось действиями 8-го авиационного корпуса.

Против оборонявших Москву советских войск противник сосредоточил семьдесят семь дивизий численностью в миллион человек, тысячу семьсот танков и штурмовых орудий, около двадцати тысяч минометов и почти тысячу самолетов.

В надежде на «ураганный» успех задуманной операции гитлеровское командование окрестило ее кодовым наименованием «Тайфун». А надежда именно на такой успех основывалась на том, что четвертая армия фон Клюге участвовала в разгроме Польши и Франции, командиры танковых объединений Гепнер, Гот и Гудериан почти беспрепятственно прошли по Бельгии и Франции, уничтожая вооруженные силы этих стран и создавая себе ореол непобедимости.

Яростное сопротивление советских людей в Брестской крепости и в Лиепае, задержка «молниеносного» наступления немецких вооруженных сил в районе Смоленска, поражение под Ельней представлялись Гитлеру случайными эпизодами, не имеющими стратегического значения.

«Тайфун» должен был смети все и открыть путь к Москве.

В ходе подготовки к операции Гитлер заявил, что город Москва должен быть окружен так, чтобы «ни один русский солдат, ни один житель, будь то мужчина, женщина или ребенок, не мог его покинуть. Всякую попытку выхода подавлять силой». Рейхсканцлер любил сильные, решительные выражения. В то время они производили эффект.

30 сентября — 2 октября удар группы армий «Центр» обрушился на три советских фронта — Западный, Резервный и Брянский.

Через два дня после начала наступления Гитлер в обращении к войскам заявил:

сдав 16-ю армию, больше сорока дней командовал 20-й армией. Потом его назначили командующим войсками 19-й армии.

Трудно было понять целесообразность этих перемещений, совершавшихся в ходе ожесточенных оборонительных боев, но дисциплина есть дисциплина, а кроме нее есть еще вера в так называемый высший смысл, помогающая переносить и более жесткие удары.

К концу сентября 19-я армия занимала оборону западнее Вязьмы. Против войск Лукина немцы сосредоточили 3-ю танковую группу Гота и часть дивизий 9-й армии Штрауса. На правом фланге у Лукина соседом была 30-я армия генерал-майора Хоренко, на левом — 16-я, которой Лукин командовал раньше. Несколько позади армии Лукина, на юго-запад от Вязьмы, расположилась 32-я армия Резервного фронта под командованием генерал-майора Вишневого.

Лукин, почти полтора месяца протаскавший свою сломанную, закованную в лубок ногу, был весьма доволен заключением врача, что кость срослась. Как-то к нему заглянули командующий фронтом и член Военного совета. Увидев Лукина на носилках, член Военного совета не то с сожалением, не то с опаской сказал:

— Да какой же он командующий, его надо в госпиталь!

Командующий фронтом, вспомнив, видно, свою солдатскую окопную жизнь, смехом сопроводил грубоватое слово и подвел итог:

— Выдюжит!

И Лукин «выдюжил». За два дня до наступления немцев ему сняли тяжелую повязку, и он, и до этого не терявший уверенности, приободрился еще больше.

Как складывались дела его армии, он примерно представлял. Он, понятно, не знал и не мог знать полностью сил противника, сосредоточенных против его войск, но многое он знал, о многом догадывался. Одно он знал бесспорно — гитлеровцы скоро пойдут в наступление. Разведчики Лукина действовали беспрепятственно, добыли не одного языка, немало необходимых, полезных сведений доставили партизаны, действовавшие пока не совсем уверенно, но все же действовавшие, кое в чем помогли разобрататься и жители оккупированных районов Смоленщины, с превеликим трудом и отчаянным риском просачивавшиеся к своим войскам через линию фронта.

Штаб фронта еще с поло-

вины сентября неоднократно сообщал, что агентурой и авиационной разведкой установлен подход к фронту новых частей противника. Лукину было известно, что немцы концентрируют силы в районе Духовщины. Штаб фронта приказывал активизировать непрерывную боевую работу всех видов разведки, особенно ночью, держать противника в постоянном напряжении, проникать в его тылы, всеми доступными средствами дезорганизовать работу его штабов.

День и ночь шла скрытая, осторожная работа по укреплению обороны: рыли траншеи с ходами сообщений — предыдущие бои показали, что одиночные окопы-ячейки себя не оправдали: они, приковывая людей и огневые средства, лишали возможности более разумного маневрирования; создавали противотанковые районы и, хотя мин было явно недостаточно, все же ставили минные поля.

В последних числах сентября авиаразведка фронта отметила, что противник усиленно выдвигает мотомехколонны в направлении Ярцево — Духовщина — Белый, было установлено появление новых аэродромов противника в Смоленске, Орше, Витебске и других пунктах. А неши воздушные силы были слабыми — к концу сентября на весь Западный фронт насчитывалось около двухсот исправных машин. Особенно не хватало дневных бомбардировщиков ТУ-2 и ИЛов для штурмовых действий по мотомехчастям противника. И все же, несмотря на свою численную по сравнению с немцами слабость, летчики ВВС фронта только за один день 24 сентября уничтожили на аэродромах Смоленска пятьдесят вражеских самолетов.

26 сентября командующий фронтом Конев предупредил, что, по данным всех видов разведки и по показаниям пленного немецкого летчика, начало наступления намечено на 1 октября. Летчик сообщил, что руководить операцией будут Кейтель и Геринг — они на днях должны прибыть в Смоленск.

Штаб фронта предписал усилить бдительность, подготовить артиллерию для контрподготовки, противотанковую и противовоздушную оборону.

В ночь на 30 сентября в штаб Лукина доставили пленного обер-лейтенанта, как оказалось потом, командир роты. Допрашивал его заместитель начальника штаба полковник Маслов. До этого работники штаба видели разных немцев — самоуверенных, наглых, бравирующих своей храбростью, презрением к смерти и обыкновенных обывателей, одетых в военную форму, плачущих, охотно дающих любые показания и вовсе отказывающихся отвечать; сытых, отворачивавшихся от банки с консервами и куска черного хлеба, и голодных, набрасывавшихся на еду, жадно глотавших все, что им подавали; некурящих и тех, кто на допросе, судорожно глотая воздух, просил «айн сигарет».

Обер-лейтенант был в своем роде единственным экземпляром. Он вел себя на редкость деловито, он говорил по-русски почти без акцента, рассказывал все обстоятельно, подробно. На вопрос, где он так хорошо изучил русский язык, обер-лейтенант ответил, что кроме русского он знает еще английский, французский и польский, хотел еще заняться итальянским, но помешала война. По поводу пленения он не выражал ни печали, ни радости, словно просто переменил место жительства.

— На войне случается всякое: одних убивают, других ранят, кому-то надо быть и в плену... В военном училище нам читали лекцию, в которой говорилось, что во всех войнах всегда были пленные.

[Продолжение следует].

Міхась ПЯНКРАТ

СНЯЖЫНКИ

Анавяданне

Падаюць сняжынкi...
Не, няпраўда, яны не падаюць. Яны круцяцца, мятэлішца ў паветры і, лёгкія, бялюткія, павольна кладуцца на плечы, на рукі, на твар...

Навагоднія сняжынкi не такія, як заўсёды. Навагоднія здаюцца лягчэйшымі, трывалейшымі, прыгажэйшымі. Упадзе такая на твар закаханай дзяўчыны і то не растае. Будзе казытаць гарачую пчаку, абдаваць прысмыным халадком, ледзь-ледзь трапятая, непраўдападобна тонкімі срэбранымі крыльцамі...

Не скінеш яе са шчакі — шкада.

Падаюць сняжынкi за акном.

Сухі і цёплы навагодні вечар за акном.

А ў вялікім пяцісценным доме Захара Восіпавіча яркае алектрычнае святло. Захар Восіпавіч Панасюк хутчэй за жонку сабраўся сустракаць Новы год. Пагаліўся, падстрыг вусы, надзеў чорны тонкага сукна гарнітур і — гатоў. А жонка, Маланія Пятроўна, яшчэ топчачца каля печы.

Дванаццатая гадзіна. Захару Восіпавічу — за шэсцьдзесят. Маланіі Пятроўне — крышачку менш.

Усё дзяцей у сям'і было чацвёра. І ўсе — дзяўчынкi. Цяпер самая малодшая, Любка, знаходзіцца яшчэ пры бацьках. Кладаўшчыком у калгасе. Астатнія тры — замужам.

Кожны раз пад Новы год замужнія дачкі абавязкова збіраюцца ў бацькоўскім доме.

Старэйшая дачка Захара Восіпавіча...

От, якраз да слова і прыйшлося. Каля ганка фыркнула разы са два «Победа» і змоўкла. Гэта прыехала старэйшая дачка Захара Восіпавіча — Ніна За-

хараўна. Яе муж — старшыня калгаса-мільянера ў суседнім раёне.

Не паспеў Захар Восіпавіч расцалавацца з гасцямі, як прыехала другая дачка — Домна Захараўна. І гэтую муж прывёз на ўласнай аўтамашыне, толькі не на «Пабедзе», а на «Масквічы». Муж у недалёкім адсюль калгасе «Зорка» жывёлаводам працуе.

Трэцяя дачка, Анісія Захараўна, прыйшла з мужам пяхком. Жывуць яны ў гэтай жа вёсцы. Муж Анісіі Захараўны — бригадзір калгаснай трактарнай брыгады, а таму Захар Восіпавіч і не прамінуў пажартаваць:

— Які, брат, з цябе механізатар, калі ты пехатою ходзіш. Хоць бы для прыліку на трактары прыехаў, ці што...

На сталах, засланых беласнежнымі абрусамі, з'явіліся бутэльнікі. За імі ўсё, як гаворыцца, і смажанае і паранае.

Прабіла дванаццаць. Кілішкі, напоўненыя віном, срэбным звонам віталі прыход Новага года.

— Зараз я вам раскажу гісторыю пра тое, як галава гуза шукала... Ніколі не раскажваў а сёння раскажу...

Да Савецкай улады гэта было. Жыў я, вядома, пры бацьку. Сям'я ў бацькі вялікая, а зямлі — чатыры дзесяціны.

Была ў той час у мяне дзяўчына. Ох, і дзяўчына! Дні і ночы трызніў ёю.

Хаваў, хаваў ад бацькі свой сакрэт, а потым не стрываў — прызнаўся. «Жаніцца хачу, тата, благаслаўляй». А бацька мне гэтак спакойна і кажа: «Я цябе, суччынага сына, так благаслаўлю, што ты забудзешся, якім канцом штаны надзяваць. Ты сам сябе пракарміць не можаш, а хто жонку

тваю карміць будзе?..»

Неўзабаве мне трапіўся зручны выпадак. Адкуль і што — не ведаю — з'явіўся ў нашых мясцінах заграничны чалавек. Сьценькі такі, кругленькі. Як і цяпер памятаю: штаны вузкія, сівыя, у клетачку. Шпак так жа колеру — па калені. Дык вось гэты самы чалавек у сівым гарнітуры ў Амерыку пачаў вербаваць людзей. Умовы найлепшыя: праезд — бясплатны. А там працуй і жыві, як пан. Папрацуеш год і калі не спадабаецца, — кладзі ахапак заробленых грошай у кішэнь і

бясплатна каці туды, адкуль прыехаў...

Сабраўся я ў вялікую дарогу. Развітаўся са сваякамі і паплёўся з торбачкай на станцыю.

За аселіцай мяне чакала дзяўчына... Стаім мы, узяўшыся за рукі, і ніяк разысціся не можам. А сняжынкi круцяцца, круцяцца, кладуцца на плечы, на рукі, на твар...

Адным словам, апынуліся мы за граніцай. Нас чалавек пяцьдзесят беларусаў было. У Чыкага прыехалі. Сустрэлі нас, як гасцей доўгачаканых. Адрозу ж у лазню, адрозу ж

бялізну выдалі, спячоўкі сінія, жылём забяспечылі, харчаваннем. І ўсё так, бясплатна. Ну, думаем, пры жыцці ў рай трапілі. Назаўтра ж і ў працу ўцягнуліся.

Прайшло гэтак месяцы тры. Прыдбаў я сабе гарнітурчык такі-сякі, чаравікі і нават галыштук. У мяшчэчку з-пад табані добры скрутачак грошай ужо быў.

І раптам усё маё маленькае ішчэце рассыпалася. Аднойчы выклікаюць мяне ў кантору і вельмі далікатна тлумачаць: маўляў, вы працавалі ўжо, абжыліся. Цяпер можна з гаспадаром разлічыцца: заплаціць за праезд з Беларусі, за бялізну і спячоўку, за харчаванне і кватэру...

Доўга і цяжка цягнулася мая дарога назад. Білеты на пароход і цяжкі купляў за свае рукі. Працаваў у пароходных трумах і паравозных тэндэрах. Шураваў вугаль...

У гэты час выйшла да стала Маланія Пятроўна і перабіла мужа:

— А як жа, прыехаў амерыканец! Усёй вёскай хадзілі глядзець. Чорны, як сажа: ці ад голаду пачарнеў, ці ад вугалю...

— Затое мая дзяўчына была беленькая-беленькая, нібы тая сняжынка, — засмяўся Захар Восіпавіч. — Чакала мяне. Думала, я мяшок грошай прывалаку. А я ледзьве ўласныя ногі прывалок. Каб яна ведала такую бяду, дык, бадай, і замуж выйшла б за іншага...

— Ат, стары балбатун...

...Далёка за поўнач сядзела за святочным сталом калгасная сям'я. Аж пад самую раніцу Захар Восіпавіч і Маланія Пятроўна праводзілі дарогі гасцей.

У паветры мігцелі бялюткія сняжынкi: яны павольна лажыліся на плечы, на рукі, на твар...

Навагоднія сняжынкi...

БЕЛАРУСКІ ГУМАР

У адной маткі была падслепаватая дачка, ніхто не браў яе замуж. І вось родзічы з другой вёскі сасваталі ёй там жаніха, а перад прыездам сватоў маці паклала ў куце іголку і наказала дачцы:

— Глядзі ж, дачушка, як сядзем за стол, ты і скажы: «Што гэта, мама, так у куце блішчыць, аж вочы слепіць»...

Так дачка і зрабіла.

— Ну і вочы! — здзіўляюцца сваты. — Вось і слухай, што людзі кажуць.

Потым напрасілі сваты піць, і дачка пабегла ў склеп за квасам. Вяртаецца — плача, а ў руках — чаранкі гладыша.

— Несла я вам халодны квас, а пасярод двара вол ляжаў. Не заўважыла, зачэпілася і ваш квас разліла.

— Эй, суседка! — крычыць абураны сусед. — Твае тры сыночкі зноў сядзяць на маёй яблыні!

— Ах, божа ты мой, якая бяда! — усклікае суседка. — Дзе ж мой чацвэртый?

— Як можаце вы, сямідзесяцігадовы чалавек, жаніцца на васемнаццацігадовай дзяўчыне? Яна ж занадта маладая для вас!

— Вы маеце рацыю. Прыдзеца пачакаць яшчэ гады са два.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 77.

ТЭЛЕФОНЫ: 32-20-31,

6-97-92, 6-18-88, 33-15-15.

МАРКА РАСКАЗВАЕ

Марка — гэта знак паштовай аплаты, умоўная адзнака дзяржаўнай прыналежнасці розных відаў карэспандэнцыі. Аднак калекцыянер-філатэліст бачыць у ёй яшчэ і твор мастацтва, мастацкую мініяцюру, цэнніць тэму малюнка, якасць яго выканання і многае іншае.

Філатэлія — самы распаўсюджаны від калекцыяніравання ў свеце. Свой вольны час гэтай захапляючай справе аддаюць людзі ўсіх узростаў і прафесій — школьнікі і пісьменнікі, вучоныя і рабочыя, урачы і палітычныя дзеячы. Вядома, што Фрыдрых Энгельс збіраў маркі для дачкі Карла Маркса, збіралі іх Максім Горкі, Валерый Брусаў, вялікі фізіёлаг Іван Паўлаў, капітан крэйсера «Варэг» Руднеў, першы прэзідэнт ГДР Вільгельм Пік.

Беларусь дастаткова шырока прадстаўлена на паштовых марках СССР. Адной з першых, прысвечаных Беларусі, была марка з гербам БССР. Яна выйшла ў маі 1938 года.

У гады вайны на марках

з'явіліся партрэты слаўных сыноў беларускага народа, якія абясмерцілі сваё імя ў баях з фашыстамі: генерала Льва Даватара і лётчыка Мікалая Гастэлы.

У калекцыі кожнага філатэліста ганаровае месца займае «Ленініяна» — такой назвай аб'яднаны маркі, якія раскажваюць аб вялікім правядыру сусветнага пралетарыяту Ул. І. Леніну. Адна з іх мае непасрэднае дачыненне да нашай рэспублікі — гэта помнік Ул. І. Леніну ў Мінску на плошчы, якая носіць імя правядыра.

Арыгінальна выкананы маркі, прысвечаныя народным паэтам Беларусі Якубу Коласу і Янку Купалу. На некаторых — віды горада Мінска, у прыватнасці, манумент на плошчы Перамогі.

У 1969 годзе беларускія калекцыянеры папоўнілі свае альбомы маркамі, якія выпушціла Міністэрства сувязі СССР у азнаменаванне слаўнага 50-годдзя БССР і Камуністычнай партыі Беларусі.

А. БЕЛАУСАЎ.